

## Nordisk hjälps rättighetsbaserade arbetssätt

Rättighetsperspektivet innehåller den lagliga grund och de principer som styr Sveriges arbete för människor som lever i fattigdom. Grundtanken i detta förhållningssätt är att människor i nöd eller utsatthet inte ska vara passiva mottagare av bistånd utan att vi tillsammans kan utvecklas och skapa förutsättningar för ett bättre liv och en bättre värld.

Mänskliga rättigheter genomsyrar också Agenda 2030 för en hållbar utveckling, där målen är:

- Att avskaffa extrem fattigdom
- Att minska ojämlikheter och orättvisor i världen
- Att främja fred och rättvisa
- Att lösa klimatkrisen.

Sammanlagt innehåller Agendan 17 hållbarhetsmål och dessa delas upp i 162 delmål. Nordisk hjälp stöder och arbetar för Agenda 2030

Det är vår strävan att i vårt arbete för hållbar utveckling i Mellanöstern tillämpa ett rättighetsbaserat arbetssätt. Härvid utgår vi från FN: definitioner och konventioner, samt de direktiv som fastställts av Forum civ och andra relevanta myndigheter eller givarorgan.

### Enligt FN:s definition finns följande mänskliga rättigheter:

- Rätt till självbestämmande
- Rätt till ett effektivt rättsmedel
- Förbud mot missbruk av rättigheter
- Rätt till frihet från tortyr
- Rätt till frihet och personlig säkerhet
- Förbud mot retroaktiv lagstiftning
- Barnets rätt till skydd mot utnyttjande
- Rätt till yttrandefrihet
- Rörelse- och bosättningsfrihet
- Rätt till sunda arbetsvillkor
- Rätt till social trygghet
- Rätt till grundskoleutbildning
- Skydd för egendom
- Rätt till självbestämmande
- Skydd mot diskriminering
- Rätt till jämställdhet
- Rätt till livet
- Rätt till frihet från slaveri och tvångsarbete
- Rätt till en rättvis rättegång
- Rätt till skydd för privat- och familjeliv;
- Rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet
- Rätt till förenings- och församlingsfrihet
- Rätt till arbete
- Rätt till fackföreningsfrihet
- Rätt att delta i kulturlivet
- Rätt till gradvis kostnadsfri högre utbildning
- Rätt att ingå äktenskap och rätt till likställdhet mellan makar
- Rätt till skydd före, under och efter förlossning
- Rätt till tillfredsställande levnadsstandard, till mat och kläder, till bostad och till vatten
- Rätt till högsta möjliga fysiska och psykiska hälsa
- Rätt till fria val och till delaktighet i samhällsutvecklingen
- Rätt till skydd, frihet och delaktighet i vetenskapliga och konstnärliga framsteg

Mer information om dessa och andra rättigheter finns på regeringens webbplats för mänskliga rättigheter ([www.manskligarattigheter.se](http://www.manskligarattigheter.se)).

Vidare så är dessa, enligt de konventioner som alla deltagande länder godkänt

- Universella, dvs de gäller överallt, under alla säkerhetsfaser och på alla orter.
- Lika, det vill säga omfattar alla individer, utan någon form av diskriminering.
- Oantastliga eftersom de inte kan köpas, säljas eller förhandlas bort.
- Odelbara, det vill säga för att använda en rättighet krävs de andra rättigheterna.
- Förpliktigande då de motsvaras av ansvar hos offentliga aktörer.
- Respektfulla eftersom de inte kan användas för att kränka andra individers rättigheter.
- Sanktionerade därför att övergrepp ska beivras och leda till upprättelse för den kränkta.

Som man förstår så efterlevs inte alla dessa rättigheter av de stater som ska, och har åtagit sig att skydda, respektera och uppfylla dem. Här ligger något av biståndets dilemma – vi fortsätter att ge bistånd inte bara till de människor och organisationer som har, ja, äger rättigheterna, utan också i viss mån till de stater och myndigheter som inte tar det ansvar de bär gentemot rättighetsinnehavarna.

Viktigare ur vår synpunkt är hur vi kan tillämpa detta rättighetsbaserade arbetssätt och förklara hur vi gör det i våra projektansökningar.

Vi tillämpar nämligen redan detta arbetssätt men har inte uttryckt det tillräckligt tydligt.

I alla våra insatser i Mellanöstern, som är vårt främsta verksamhetsområde stöder vi civilsamhället och dess organisationer i konkreta åtgärder för de boendes och flyktingars bästa.

### **Konfliktperspektiv**

Ett konfliktperspektiv är oundvikligt i det område vi arbetar i. Det är en fråga som kräver ett fingerspetskänsla och djup kunskap om befolkningens inställning, för att vi inte själva ska ta ställning, utan kunna fokusera på att hjälpa konfliktens offer.

Vi kartlägger vem som har makt över vem i samhället för att förstå hur och när människors rättigheter och friheter begränsas.

Konflikt påverkar kvinnor och flickor i en större utsträckning, särskilt eftersom de inte är väl representerade i fredsbyggande processer.

För oss är det en självklarhet att följa Do-No-Harm-principen och inte skapa, förvärra eller bidra till konflikter. Det gäller att förstå kontexten vi arbetar i och se till att undvika negativa effekter och samtidigt maximera de positiva. Vi arbetar med att motverka grundorsakerna till konflikter genom

att stödja civilsamhällesorganisationer i att förändra diskriminerande strukturer och stärka demokrati och mänskliga rättigheter.

### **Klimat och miljö**

Nordisk hjälp arbetar för miljö- och klimaträttvisa. Den rådande konflikten förvärras av en ekologisk och klimatomfattande nödsituation som drabbar den redan utsatta befolkningen i området.

Vi kan dagligen konstatera att vi lever i ett exploaterande system, där resurser och makt är ojämnt fördelade, vilket leder till förlust av biologisk mångfald och hotar allas förmåga att överleva. Påfrestningar och knapphet ökar risken för fortsatt konflikt, miljöförsämring, och risker för människors hälsa och liv.

Vi uppskattar att ForumCiv vill utmana orättvisa maktstrukturer och ta itu med orsakerna till vår nödsituation. Vi arbetar mot en värld där alla kan utöva sina rättigheter till en hälsosam miljö och lika delta i beslutsprocesser som påverkar deras försörjning, samhälle och miljö.

### **Kvinnors och barns rättigheter**

Vi ser ett maktperspektiv men kan inte inom ramen för vårt dagliga arbete lösa konflikter på storpolitisk nivå, som den mellan Israel och Palestina. Däremot kan vi ständigt kräva respekt för våra och andras rättigheter, vad gäller jämställdhet, diskriminering och andra frågor. Vi vill stärka flyktingars och andra utsatta människor i deras liv, tex med rätten till hälsa, utbildning och arbete

Liksom Sida och ForumCiv arbetar vi inom ramen för vårt konflikt och maktperspektiv för ett jämlikt samhälle där alla människor har samma rättigheter, möjligheter och resurser. Vi tror att alla ska kunna vara sig själva och bestämma över sin sexuella läggning och könsidentitet utan förföljelse eller kränkning av sina mänskliga rättigheter. Framförallt intresserar vi oss i dessa frågor för kvinnors rättigheter, som inskränks kraftigt både av den rådande situationen och den traditionella kulturen.

### **Makt och inkludering**

Centralt för rättighetsperspektivet är att erkänna att ojämlika maktförhållanden och social exkludering gör att människor fråntas sina mänskliga rättigheter och ofta hålls kvar i fattigdom. Därför lägger perspektivet stor vikt vid marginaliserade och diskriminerade grupper.

Detta gäller tex kvinnor, barn, flyktingar, personer med olika funktionsvariationer och individer med varierande könsidentitet.

När vi arbetar med barn så är barnens rättigheter i fokus, när vi arbetar med kvinnor så är jämställdhet och kvinnors rättigheter i fokus och när vi arbetar med flyktingar är det deras rättigheter som ligger i fokus.

I samtliga våra projekt har vi en inkluderande inställning till personer med funktionsvariationer och särskilt riktat oss mot krigsskadade barn. När det gäller olika sexuell läggning, är detta en känslig fråga inom den traditionella kulturen och vi har inte fokuserat på dessa grupper, men heller inte uteslutit dem ur våra aktiviteter och informerat om deras rättigheter när vi sett behov av det.